

Képernyő

Ha egyszer nemcsak úgy kellene versenyezni a Magyar Televízióhoz az egyéb nemzetiségű tévékkel, hogy világá kiáltja magáról: én kérem nemzeti televízió vagyok, ha tetszik, ha nem — ilyen... Nos, ha egyszer a mi saját nemzeti műholdunkról a külhoni lakásokba érkező magyar műsoroknak kellene versenyezni az ottaniakkal — hiszik, vagy nem — tudnék javasolni versenyművet.

No nem a *Hazai tükrök* című, nemrég indult új belpolitikai sorozatot, mert annak a cím sugallata ellenére sem tudtam fölfedezni túlkörtermészetét. Hogy mást ne mondjak: mi szükségünk volna úgy láttatni magunkat, mintha ez a népesség csupa pénzkereső emberből állna? Ha az derülne ki, a magyar mind olyan, hogy ahány étterület, annyi helyen hiába keresi a pénzt. Mind azt hajtogatja: kellené, itt kellene lennie! Aztán bávatagon széttárja karját: mégsincs! Snitt, következő helyszín, s minden kezdődik előről. És senki, de senki, egyetlen egyszer sem kérdezi meg: létezik-e az a pénz egyáltalán valaha, s ha igen, és okkal-joggal keresik, akkor ne terjessenek, hanem kutassanak, kérdezzenek tovább: mégis hova a jóistenbe tűnhetett?

En bizony, inkább olyan műsrot javasolnék a főt

említett versenybe, amikafkai képek helyett a ma való világunkat mutatja az odaát üldögélőknek. A héten meg is találtam a prototípust. Az a címe: *A csodatevő só*. Csak azt sajnálom, hogy olyan késői órán került adásba; felek, itthon kevesen látták. Magam is most, kedden éjjel fedeztem föl, hogy *Vitray Tamás* új sorozatműsoráról van szó. A csodatevő só már a második a *Gyógyító esték* című sorban. Pedig biztosíthatom önöket, ez tényleg gyógyír, látható és láthatatlan sebeinkre, amelle, hogy úgy, ahogy van, küldhető lenne a műholdunkra.

A mű középpontjában a sárvári termálkristály állt. De nem ám azon a direkt, elviselhetetlenül didaktikus, iskolás módon; hanem igen fineszesen, okosan, amolyan „mintegy”-jelleggel, módot nyújtva, hogy a csodatevő só ürügyén bemutassuk a mi egész életformánkat, a millióinkat, azt a sárvári mikrokörnyezetet-közeget, amelyben — mint cseppben a tenger — ott az egész Magyarország.

Csodálnivaló természeti értékek (arborétum) kellős közepén: egy kis ékszerdoboz — a gyógyító kúrákon résztvevők szállodája. A gazdagság, a jóízűség, a finom elegancia, a kényelem, a kulturáltság, a civilizáltság eme beszédes, ám egyál-

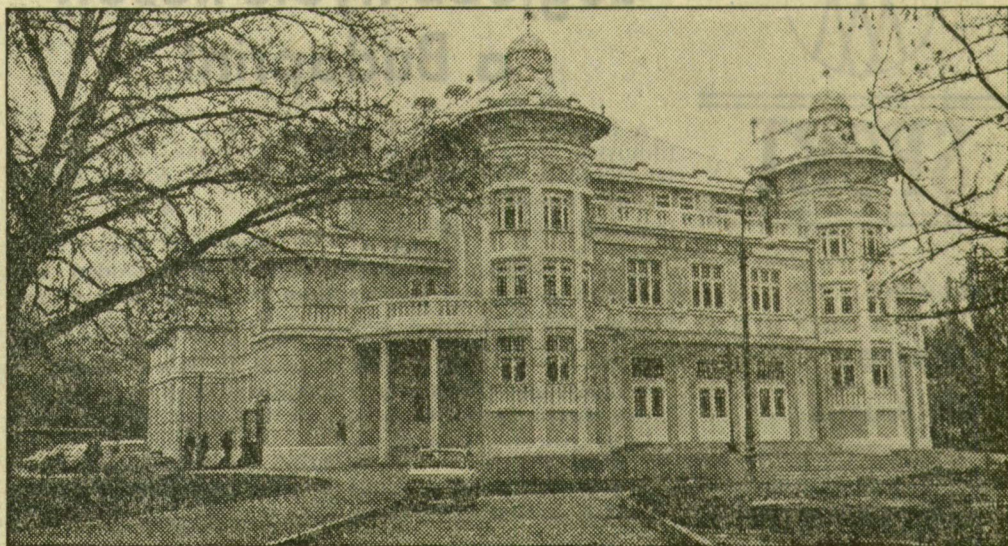
talán nem hivalkodó bizonyítéka. Kívül-belül harmónia, nyugalom, esztétikum: a testi-lelki ápoltság objektívizálódása. Választékos izléssel, angolos visszafogottsággal fotografált képek: célszerűen elegáns étterem, ötletgazdag építészetre valló aula, hölgyek és urak, vára-kozó, intelligens arcok. „Természetes közegben vagyok”-magatartású úr határozottan, lényegretörően és mégis árnyalt-pontosan: konferál. Dzsessz. Operett. Opera. Bűvészet. Muzikálitás. Tehetség. Tudatosság és improvizációs képesség. A művészet és a szórakoztatás mellé ismeretterjesztő háttérbeszélgetések: milyen csodákat tesz a só, miként történik a gyógyítóanyagok kinyerése a meleg vízből, és a többi. Az állítás után bizonyítás: gőzölgő medence a havas téli tájban, szélén gyógysóreklám-gyógytor-nász, a gőzben a gyógytor-nászok, diszkóritmus. Majd újfent kellemes enteriőr, s a muzsika deleje — egészen a végéig.

Úgyhogy, kérem, az első referenciáfilm — rólunk, nekik — elkészült. Már csak egy műholdat kellene keríteniünk. Mielőtt jogi vitát kezdeményeznénk az oszt-rákok, azt állítván, hogy a műsorban minden kétséget kizáróan fölsimítottak — ma-gukat.

Sulyok Erzsébet

Magyar kristály

Megújult a kaposvári színház

Megkezdődött a kaposvári Csiky Gergely Színház 16 hónap alatt felújított épületének műszaki átadása. A háromszázhetvenkétmillió forintos költséggel elvégzett munka eredménye: a színház kívül-belül visszanyerte hajdani szépségét, és az eddiginél jóval gazdagabb technikai lehetőségekkel szolgálja majd a színjátszást. Az ünnepélyes nyitóelőadás március elején lesz, Örkény István *Pisti a vérzivatarban* című darabját mutatják be.

Szociálpolitikai, társadalombiztosítási intézkedések

A pénzbeni és természetbeni juttatás nagyságrendje az évenkénti 7-8 százalékos automatizmus mellett idén mintegy 27 milliárd forinttal növekszik, az ár-, az adó- és egyéb intézkedések bizonyos mértékű ellensúlyozása érdekében. Ennek megfelelően a társadalmi juttatások összege 1988-ban több mint 300 milliárd forint — amely a nemzeti jövedelemnek mintegy 27-28 százaléka — a munkahelyi szociális és jóléti juttatások nélkül. A pénzbeni társadalmi juttatás több mint 80 százaléka a társadalombiztosítási kiadás, melynek összege ez évben meghaladja a 200 milliárd forintot — Csongrád megyében a 6 milliárd forintot —, mely a nemzeti jövedelemnek több mint 16 százaléka.

A fentiek bizonyítják, hogy kormányunk a nehéz gazdasági helyzet ellenére is jelentős összegeket fordít az állampolgárok szociális ellátására és biztonságának javítására. Első helyre kívánunk emelni a nyugdíjasokat érintő intézkedések, mivel mind a 2,5 millió nyugdíjas részesült valamilyen mérvű nyugdíjemelésben. A 70 éves feletiek, az I-II. csoportbeli rokkantak és a vakok, akik

járadékban, szociális segélyben részesülnek, nagyobb arányban, 15 százalékban — minimum 330 forint emelésben, az átlag 500-530 forint —, míg a 70 éven aluliak mérsékeltebben — a 2 százalékos automatizmus, minimum 120 forint mellett — 210 forintos nyugdíjkiegészítésben, átlagosan 330-340 forint emelésben részesültek.

Csongrád megyében mintegy 104 ezer fő nyugdíjast érintett a nyugdíjemelés. A 70 éven felüliek aránya meghaladja a 40 százalékot. Emelkedik a kivételes nyugellátási és segélyezési keret, bővül a térítésmentes gyógyszerellátásban részesülők köre. Különösen az alacsony nyugdíjasoknak kedvező, hogy a nyugdíj mellett korlátlanul dolgozhatnak 96 ezer — bizonyos esetekben 108 ezer — forintig adómentesen, mivel az 1260 foglalkozási órakeret és a 60 ezer forintos keresetösszeget határ megsejt. A nyugdíj egyébként összehatásra tekintet nélkül adómentes.

Országosan ugyancsak közel 2,5 millió — a megyékben 90 ezer — gyermek részesül 400 forint, a tartósan beteg, testileg vagy szellemileg fogyatékos, a nevelőszülőkhöz kihelyezett állami gondozásban részesülő gyermek 500 forintos családpótlék-emelésben. A 3 éven aluli gyermek családi pótléka további 100 forinttal növekedett. Ezekkel a fejlesztésekkel javult a gyermekneveléshez nyújtott támogatási arány, bár az is igaz, hogy igen nagymértékű volt a bébiételek és a csecsemőruházati és egyéb cikkek ár-emelése.

Lényeges intézkedés — a gyermekes családok helyzetének javítása érdekében — az anyasági segély 4000 forintból 6000 forintra történő emelése. A gyűjtemény mellett járó pótlék 330 forinttal nőtt. Ez azt jelenti, hogy 800, a második gyermek után járó 900, míg a harmadik gyermekre járó 1000 forint gyermekgondozási segély mellett járó pótlék 930 forintra növekedett. A súlyosan beteg és szellemileg fogyatékos gyerekek esetében a 6 éves korhatár 10 évre emelkedett, és dupla összegű gyesben részesülnek.

A gyermekgondozási díj másfél évről 2 évre történő emelése — naptári napi összegénél a maximum eltörése —, valamint az ösztöndíjak 210 forinttal, a járadékok, segélyek 200 forinttal történő emelése is jelentős mértékben szolgálják a gyermekneveléshez való hozzájárulást. Itt kell megemlíteni azt az új társadalombiztosítási ellátást, amely szerint az év elejéről a családi

pótlék helyett rendszeresen rokkantsági járadékban, 2200 forintos összegben — részesülnek azok a 18 éven felüli felnőtt korú munkakép-telenek, akik rokkantsági nyugdíjat jogosultsági feltételek hiánya miatt nem kaphatnak.

A felsoroltak mellett még több olyan társadalombiztosítási intézkedés látott napvilágot, melyek kedvező hatással vannak a biztosítottakra. Ezek közül ki kell emelni a táppénz naptári napra történő folyósítását, a 310 forintos bérpótlék ellátási alapként történő figyelembevételét, valamint azt, hogy ez év január 1-jétől a táppénzalapnál az év végi részesedést és a jutalmat a keresőképtelenség első napjától kell beszámítani.

Megszűnt — és bizonyára sokakat kedvezően érint — 1988. január 1-jével a jutalom nyugdíjalapba történő beszámításának korlátozása, amelyet 1987. december 31-ig csak az összkereset 10 százalékaig lehetett figyelembe venni. Elettbe lépett több olyan intézkedés, amely nyugdíjjogosultság szempontjából beszámítható szolgáltatási időt növelik. Így a beteg közeli hozzátartozó ápolására, valamint a magán-erős építkezésekhez igénybe vett idő — legfeljebb 2 év — havi 150 forint járulékfizetés mellett szolgáltatási időnek számít. Ugyancsak munkaviszonyban töltött időként lehet figyelembe venni — az 1987. december 31-ét követően megállapított öreg-ségi nyugdíjknál is a felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányi időt.

Gondoskodik kormányzatunk azokról is, akiknek munkaviszonyuk átszervezése miatt szűnik meg. Ez évben lehetőség van nőknél 25 év, férfiaknál 35 év szolgálati idő esetén a korkedvezményes nyugdíjazásra, amennyiben az illetékes megyei tanács elnöke engedélyezi, a dolgozó vállalja a nyugdíjazását, a munkahely pedig a korhatár betöltéséig járó nyugdíjköltség megfizetését garantálja.

Hangsúlyozni kell, a számos intézkedés ellenére sem lehetünk elégedettek a megtett lépésekkel. Megoldásra vár többek között az alacsony nyugdíjak összegének emelése, a nyugdíjak és az egyéb ellátások reálértékének megőrzése. Ehhez azonban szükséges a gazdasági eredmények növelése, a kormány stabilizációs kibontakozási programjának megvalósítása. Ugyanakkor fontos egy korszerű szociálpolitikai, társadalombiztosítási rendszer megteremtése is.

Nagy Máté

Itt a főnökiskola

Gyermekkorom egyik nagy képi ihletésű, illusztratív kelléke volt a *Ludas Matyi*. Az a valamikori, amit persze még nem *Arkus József* szerkesztett: volt benne sok titkárnő, kis mellű meg nagy mellű meg cicafrizurás, aztán nagyszámú Adenauer-meg De Gaulle-gúnyrajz, Jucika, továbbá Iván és Joe — és rengeteg főnökvice. Ezek a főnökvicek nagyjából úgy állították be — a kor társadalmi normáinak megfelelően — a mindenkorri felsőbbiséget, mint merev és mozdíthatatlan, ösztatikus képződményt, amelynek helyében, indokoltságában, ésszerűségében, a maga helyénvalóságában pillanatig sem szabad kételkedni soha — viszont a hetike kis szocialista közember azért olykor-olykor megpróbálhat am odamondogatni neki, mert mifelénk azért demokrácia is van, ha még oly sajátságos is!

Fenti főnökábrázolmányokat idővel természetesen nemcsak a Ludas Matyi és az akkor még nem hofisodó kabaré tálalhatta bőséggel, hanem a komoly(nak szánt) hivatalos propaganda is. A főnökökről évtizedeken át hallhattuk, hogy kiskirályok, ugyanakkor vezetésükkel a kollektíva egyre szebb és szebb sikereket ér(t) el.

Csak két dolgot nem hallottunk soha. Hogy miféle titkos összhatalmi szempont választja, nevezi ki főlének a mindenféle főnököket — és hogy őik maguk, a (feltehetően) boldog kiválasztottak vajon miféle különleges adottságok — úgymint rátermettség, nagyobb szakmai hozzáértés, kiemelkedő emberi-vezetői képességek — bizonyított létevel rendelkeznek? Netán: hallották-e már valaha a *kont-raszelekció* szó jelentéséről?

Amint pénteken délután a Kossuth rádióban hallgattam kezdem *Fodor Csilla Köz-igazgatás* című riportját, az igazgatott köz kapcsán biz a az iménti kéty-lyek is átvillantak rajtam. Hát még mikor megtudtam, hogy Tatán — *népfőiskola* nyílt tanácsstagoknak, vagy ahogyan a műsor tartalomjegyzékében olvastam, ez az „*Előjárók népfőiskolája*”. Szóval: itt a főnökiskola.

A riportból sok egyéb mellett az is kiderült, hogy éppen Tatán, és éppen negyvennyolc esztendeje nyílt

meg az első népfőiskola, a nagyszerű Mórész Zsigmond-i gondolat legelső szülőltéként, a mainak pedig egyik fő feladata „az apparátust a változásokra fölkészíteni”.

Nofene.

Először is: jámbor fejfel úgy gondolnám, hogy mindenféle apparátust bármiféle (nyilván, társadalmi természetű) változásra eddig is jócskán föl kellett volna készíteni, főnökít pláne. Azután: ha mégoly nagyszerű is a népfőiskolai forma (márpedig az), a neves előadók-kal, sajnos, túl kevés résztvevővel tartott foglalkozások sora — aligha csak alkal-mazása révén, vagyis csak most kellett vajon megfogalmazódni a fölsimerésnek, hogy „a magasabban képzett (mármint az illető tanácsai főnök) tud jobban a lakos-sággal kapcsolatot teremteni”. Üdv néked, spanyolvi-asz-termelő, jó hazai ipar!

Rádiófigyelő

Volt persze még egy főnök természetű főnökiskola-megjegyzés, ami a szoban forgó riportban fület-szívet megütőnek számított: a riport- kérdésére az egyik illetékes hanyag eleganciával, de ellentmondást nem tűrően közölte, hogy „ez pedig legyén egy másik riport tárgya, jó?”

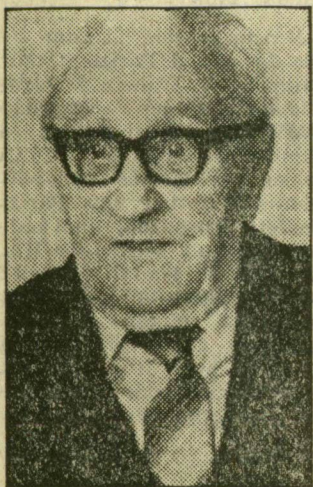
Könyörgöm: hadd döntssem el én. Azaz, mi. Vagyis, a bennünket képviselő riport-ter, nem? S hangozzék el mindez 1988-ban az előjáró-népfőiskolát, a főnökiskolát bemutató műsorban. Hangsúlyozhatnám, mily kevés lehangolóbb dolog létezik annál, ha a népet éppen népfőiskolán tekintik (váltig) gyermeknek — de ehelyett, meglehet, vásárolok egy Ludas Matyit. De Gaulle-meg Adenauer-karikatúra már úgyszincs benne.

Domonkos László

Gladics Gyula köszöntése

Hét évtized századunkban történelmi léptékekkel mérve is nagy idő. Hogy hány sorsfordulót hozott egy nemzet életében — ma már tananyag, kutatások, viták kimeríthetetlen forrása. Talán ezért is lepődik meg a hétköznapiak krónikása, ha olyan életrajzot vesz kezébe, amelyben ilyen kitélt szerepel: „Hetven éve került kapcsolatba a munkásmozgalommal.” A tény ettől azonban még igaz: *Gladics Gyulát*, a szegedi munkásmozgalom ismert alakját abból az alkalomból köszöntötte tegnap a városi pártbizottságon *Bartha László*, a megyei pártbizottság titkára és *Szekely Sándor*, az MSZMP Szeged Városi Bizottságának első titkára, hogy 90. születésnapja e hét évtizedes dátummal is összekapcsolódik.

Gladics Gyula 1898. január 22-én született Szegeden. A sokat nélkülöző, kilencgyerekes munkáscsaládban felcseperedő fiatal hentesmestereket tanult, majd a háború a frontra kényszerítette. Hazatérése után szinte azon-

nal bekapcsolódott a munkásmozgalom harcaiba. Részt vett a kommunisták gyűlésein, majd a KMP alapító tagjaként bevasztották Szegeden a párt vezetésébe is. Munkásmozgalmi tevékenységéért, vagy ahogy akkoriban fogalmazott a jog — „a társadalmi rend erőszkos felforgatásában való rész-vételéért” — 1920-ban elítélték. Hatéves bünteté-

sét a Csillag börtönben töltötte. Az ellenforradalmi törvény később sem „feledkezett meg” a szegedi kommunistáról — 1944-ben Ricsére internálták.

A felszabadulást követően rövid ideig fogházparancsnok volt, majd a rendőrségen dolgozott, ahonnan rövidesen leszerelt és a cipőgyárban vállalt munkát. A személyi kultusz politikájának jellemző ténye: Gladics Gyulát 1949-ben „baloldali elhajlás” vádjá alapján ki-zárták a pártból. Ami viszont már egy elkötelezett ember válasza: 1956-ban elsőként között kérte felvételét az MSZMP-be, tagja lett a karhatalomnak, majd 1957-től munkásörként is segítette a konszolidáció politikáját.

Életútját pártunk és kormányunk több magas kitüntetéssel ismerte el. Tulajdonosa a Szocialista Hazáért Érdemrendnek, a Tanácsköztársasági Emlékéremnek, a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremnek, s megkapta a Munka Érdemrend ezüst fokozatát is.